

УДК 007: 304: 001

Трофімчук Наталія, ст. магістратури факультету журналістики;
науковий керівник – к.соц.ком. Золяк В. В. (Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука, м. Рівне)

ЛІБЕРАЛЬНИЙ КОНТЕНТ В УКРАЇНСЬКОМУ СЕГМЕНТІ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

***Анотація.** У статті розглянуто ліберальний контент в українському сегменті соціальних комунікацій. Досліджено історію формування ліберальних соціальних комунікацій в Україні. Проаналізовано ліберальні соціальні комунікації як потребу українців.*

***Ключові слова:** ліберальний контент, український сегмент, соціальні комунікації, носії ліберального контенту.*

***Аннотация.** В статье рассмотрен либеральный контент в украинском сегменте социальных коммуникаций. Исследована история формирования либеральных социальных коммуникаций в Украине. Проанализированы либеральные социальные коммуникации как потребность украинцев.*

***Ключевые слова:** либеральный контент, украинский сегмент, социальные коммуникации, носители либерального контента.*

***Annotation.** The article considers liberal content in Ukrainian segment of social communications. History of liberal social communications formation in Ukraine is investigated. Liberal social communications as necessity of Ukrainian people are analyzed.*

***Keywords:** liberal content, Ukrainian segment, social communications, media of liberal content.*

Принципи лібералізму є основними складовими в роботі демократичної преси. Дотримуючись норм лібералізму почали свою діяльність в Україні незалежні, демократичні засоби масової інформації (ЗМІ), в яких основним завданням є захист інтересів громадян та соборності держав. В Україні, як і в багатьох інших державах завдяки мас-медіа, які базують свою роботу на принципах лібералізму, відбулося багато позитивних змін.

Актуальність нашої статті полягає в тому, що досліджувана проблема не має належного комплексного висвітлення у науковій літературі з журналістики. Є багато досліджень ліберального контенту, але це праці з політології, історії, економіки і зовсім мало досліджень, де б послідовно, на широкому історико-політичному тлі вивчався ліберальний контент як чинник функціонування соціальних комунікацій.

Свої роботи дослідженню цієї проблеми присвятили такі науковці: О. Мітчук «Феномен ліберального контенту в соціальних комунікаціях»,

О. Богуславський, І. Крупський, Н. Сидоренко, Ю. Шаповал «Історичні аспекти функціонування українського сегмента носіїв ліберального контенту в соціальних комунікаціях», С. Демченко «Українська національна модель масової комунікації», Є. Ахмадулін, О. Варганова, Є. Корнілова, Г. Лазутіна, С. Михайлов, Є. Прохоров «Функціонування фактологічної інформації в соціально-комунікаційній практиці».

Метою нашої статті є дослідження ліберального контенту соціальних комунікацій як вагомого фактора демократичного функціонування ЗМІ та в розкриття ключових чинників функціонування ліберального контенту в соціальних комунікаціях в Україні. Досягнення визначеної мети зумовлює необхідність розв'язання низки завдань: розгляду ліберального контенту соціальних комунікацій в українському сегменті як чинника просвітництва; дослідження історії формування ліберальних соціальних комунікацій в Україні; аналізу ліберальних соціальних комунікацій як потреби українців.

Українські ліберальні соціальні комунікації – це інтелектуальна категорія, виникнення якої зумовлено соціально-економічним та духовним станом суспільства на окремому історичному відрізку часу і в певній історично визначеній місцевості. У носіїв ліберального контенту в українському сегменті соціальних комунікацій простежується нормативна умова принципу комунікативності, який визначає, що соціальна інформація як результат відображення змісту суспільної діяльності в суспільній та індивідуальній свідомості, а згодом засобами мови, літератури, книги – в системі соціальних комунікацій не може ні виникнути, ні існувати поза діяльністю суспільства. Основа ефективної комунікації в Україні – це носії ліберального контенту [1].

Друга половина XIX століття характеризується входження українського сегменту соціальних комунікацій у світовий культурний процес. 1890–1910 роки прийнято вважати український сегмент соціальних комунікацій як феномен світового рівня. Для сьогоденних дослідників, ліберальний контент в українському сегменті соціальних комунікацій XIX – початку XX століття є одним із понять соціальної пам'яті. Ці носії є цінними пам'ятками пізнання минулого життя і необхідним елементом сучасних соціальних комунікацій. Публічні та особисті дискусії, рецензії у тогочасних виданнях та листування видатних діячів дають підстави вважати, що носії ліберального контенту в українському сегменті соціальних комунікацій зробили неоціненний внесок у взаємодію матеріальної та інформаційної практики тогочасної людської діяльності, у становлення особистості та її ролі у створенні інформаційної спадщини [2].

У другій половині XIX – початку XX століття українське суспільство зазнало кардинальних змін у всіх сферах життя. В європейських країнах завершився промисловий переворот тому збільшилось кількісне зростання виробництва продукції та обсягів світової торгівлі; спостерігалися якісні зрушення в технології та структурі промисловості.

Тому, носії контенту в соціальних комунікаціях тих часів сприймаються нами як один з чинників піднесення національної культури, який вирішував специфічні завдання тогочасного суспільства – збереження, функціонування та передачу у часі, просторі матеріалізованої духовної еманції. Вони допомагають нам збагнути технологію створення принципу комунікативності, під яким розуміється та нормативна умова, що визначає певну реальність: соціальні комунікації як результат відображення контенту суспільної діяльності в громадській та індивідуальній свідомості [3].

Генеза розвитку українських ліберальних соціальних комунікацій впродовж тривалого часу моделювалась під окупаційні геополітичні потреби, а з цим відбувалося дозування і одночасно цензурування матеріалу. Та все ж, поза всілякі перешкоди, інколи в ЗМІ проявлялися у завуальованій формі нові наукові ідеї чи утверджувалися базові постулати етногенезу [4].

Історія носіїв контенту в українському сегменті соціальних комунікацій доводить, що без держави, без політичної матеріальної, правової підтримки цих носіїв нація починала занепадати або продовжувати свій розвиток через надзусилля. Це було характерно для розвитку української соціальної комунікації цього періоду. Його головним здобутком можна вважати утвердження ліберальної соціальної комунікації, що створила ґрунт для становлення української державності [2].

Потреба у вільному обігові інформації стала головною передумовою розвитку ліберального контенту в українському сегменті соціальних комунікацій. Він відігравав важливу роль – без обмежень у просторі і часі задовольняючи інформаційні потреби українського суспільства. Носії ліберального контенту в українському сегменті соціальних комунікацій стали культурною цінністю, яка набула загальнолюдського характеру та увійшла в систему національної спадщини.

Поява соціального руху в Європі і Україні включно призвела до спроб розширення меж громадянського суспільства, соціальний рух включив до актуального на той час «порядку денного» лібералізацію процесів, які відбувалися в межах національної держави, що не змогло не призвести до певних протиріч, суть яких визначила зміни ліберальних течій у політичній думці та соціальних комунікаціях XIX століття. Протиріччя між свободою і рівністю, між автономним індивідумом і взаємозалежністю, які існували на той час, а по суті, між умовами справедливості і соціальної солідарності, склали основну проблему ліберальних соціальних комунікацій окресленого періоду. Нині цю проблему варто розглядати з різних боків та у різних аспектах (історичному, соціологічному й філософському) для того, щоб оцінити їхню роль при принциповому аналізі ідей лібералізму [2].

В українському інтелектуальному просторі ліберали, обстоюючи право української масової комунікації, української культури, української нації на самостійне життя, розвинули тезу про плюралізм національних культур. Українська ліберальна думка того часу намагалася синтезувати існуючі

явища та феномен людської діяльності, оскільки на неї впливали несприятливі суспільно-політичні умови, в яких опинилася Україна в XIX столітті, коли головним пріоритетом політичного та національного життя стала боротьба за виживання та збереження головних, визначальних чинників самоусвідомлення нації.

Гостре усвідомлення цінностей усього українського, що так довго заперечувалося не стільки через неprestижність, скільки через небезпечність (що потім теж відтворилося у «діалектичному витку»), виявилось у прагненні ліберальних публіцистів голосно «завучати по-українськи». Потрібно було не просто наповнити соціально-комунікаційні вакуум фактами та джерельним матеріалом, а й зрозуміти закономірності розвитку української ментальності, що знаходило вияв у різноманітних публіцистичних творах мистецтва, злеті журналістської думки. Тому ліберальний напрям української соціально-комунікаційної сфери став провідним на ранньому етапі формування носіїв ліберального контенту в українському сегменті соціальних комунікацій [5].

Лібералізація соціально-комунікаційного простору – процес поступальний, що прогресує в часі. Адже від однієї епохи до іншої розширювалися завдання та функції змісту контенту, підвищувався їх інтелектуальний рівень, формувалися нові підходи, форми та методи відображення реалій у соціальних комунікаціях [5]. Для еволюції цього процесу характерна певна нерівномірність – періоди піднесення свободи мислення чергувалися з періодами спаду або ж інерції, що було зумовлено, з одного боку, впливом соціально-економічних та політичних факторів, а з іншого – нерівномірністю розвитку самих засобів інформування. Однак ліберальні соціальні комунікації були і залишаються вірним своєму функціональному призначенню символом – розповсюдженню прогресивних, позацензурних знань серед широкої аудиторії [2].

Історія України є свідомством незламного духу народу, виявом його самовизначення та самоусвідомлення, постійного тяжіння до естетичного перетворення довкілля і надання світові гармонійного, олюдненого характеру. Протягом усього часу свого існування український народ, попри постійну загрозу знищення та асиміляції, розвивав культуру, яка поповнювалася і збагачувалася. Українці творили, базуючись на успадкованому від предків досвіді, а також перейнятому від інших народів у просторі світового культурного процесу [6].

Увага до різних течій в українському інформаційному просторі як предмета дослідження в галузі теорії соціальних комунікацій доволі часто пов'язується із зростанням інтересу до соціальних комунікацій, адже вивчення генези функціонування носіїв контенту в українських соціальних комунікаціях приводить дослідників до необхідності чіткої класифікації комунікаційних потреб і комунікаційних пропозицій в українському інформаційному просторі в конкретний період його існування.

Але сучасна проблематика національних соціальних комунікацій ставить на порядок денний питання про їхнє місце у формуванні світоглядних орієнтирів аудиторії. Адже розвиток наукових знань у суспільних процесах постійно супроводжувався популяризацією конкретних моделей мислення і поведінки, які перш за все, втілюючись у носії контенту в соціальних комунікаціях, знаходили своє відображення у поведінці соціуму [2].

Українці намагались забезпечувати естетичні та практичні потреби суспільства, маючи доволі високий хист. Українські ліберальні соціальні комунікації стали полі функціональними, адже, окрім практичних сенсів, які містилися в їхніх носіях, вони виконували у суспільстві і свою метафункцію, демонструючи рівень розвитку нації, естетичні і культурні вподобання українців [3].

Основою будь-якого контенту є інтенція (комунікативна мета), мотив і концепт (комунікативний зміст). Під комунікативною метою розуміють бажання автора викликати у аудиторії певні реакції за допомогою тексту. Вона тісно пов'язана з авторським задумом, що є уявним результатом текстової діяльності автора. Специфіка будь-яких соціально-комунікаційних процесів полягає в тому, що, якими складними не були б контенти, масштабними інформаційні ресурси, інтенсивними та неоглядними інформаційні потоки, їх матриця за визначенням повинна бути спів розмірною індивідуальній людській свідомості, її можливостям та параметрам, що вимірюються соціальними характеристиками [2].

Історія розвитку вітчизняних соціальних комунікацій є цілісною історією створення, поширення, використання носіїв контенту в соціальних комунікаціях. В основі дослідження ролі носіїв контенту в українському сегменті соціальних комунікаціях лежить українське суспільство, яке виникло і існує на шляху загальнокорисної діяльності. В цьому суспільстві є соціальні комунікації – система матеріальних і духовних цінностей, а цінність – це те, що має сенс для людини.

1. Гречихин А. А. Типологическая модель книги : (Опыт системно-книгведческого анализа) / А. А. Гречихин // Книжное и информационное дело : [сб. ст.]. – К. : Наук. думка, 1976. 2. Мітчук О. А. Феномен ліберального контенту в соціальних комунікаціях // дисертація на здобуття наук. ступ. д. н. із соц. комун. – Р. – 2015. 3. Різун В. В. Розвиток науки про масову комунікацію в Інституті журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка / В. В. Різун // Соціальні комунікації сучасного світу : наук.-теорет зб. / Переяслав-Хмельницький держ пед. ун-т. – 2009. 4. Бромлей Ю. В. Етнос и этнография / Ю. В. Бромлей; АН СССР, Ин-т этнографии им. Н. М. Миклухо – Маклая. – М. : Наука, 1973. 5. Коновець О. Ф. Масова комунікація : теорії, моделі, технології : навчальний посіб. / О. Ф. Коновець; за ред. А. А. Жукова; Луцький гуманітар. ун-т. – К., 2009. 6. Зелінська Н. В. Українська наукова книга XIX ст. як об'єкт національної бібліографії (спроба історико-типологічного визначення) / Н. В. Зелінська // Теоретичні та організаційні проблеми формування репертуару української книги та періодики : доповіді і повідомлення Міжнар. наук. конф. (25 – 26 серп. 1995 р., Львів) – Л., 1996.